

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/143/2023
Identifikačné číslo spisu:	1415214287
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1415214287.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členov senátu JUDr. Jozefa Zlochu a JUDr. Viery Nevedelovej, v spore žalobcov: 1/ K. Q., nar. B., bytom E., 2/ F. Q., nar. B., bytom J., 3/ S. Q., nar. B., bytom M. a 4/ F. A., nar. B., bytom S., žalobcovia 1/ - 4/ zastúpení Oľga Šajdíková - advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom Kašmírska 24, Bratislava, IČO: 50 157 337, proti žalovaným: 1/ O. Q., nar. B., bytom I., zast. Advokátska kancelária KUHAJDA, s. r. o., so sídlom Karadžičova 47, Bratislava, IČO: 47 232 773 a 2/ N. Q., nar. B., bytom I., zast. Advokátska kancelária JUDr. Marián Kurhajec, s. r. o., so sídlom Bajkalská 13, Bratislava, IČO: 36 860 662, o určení, že vec patrí do dedičstva, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV (pôvodne Okresný súd Bratislava IV) pod sp. zn. 25C/63/2015, o dovolaní žalobcov 1/ - 4/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. júna 2023 sp. zn. 14Co/1/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaní 1/ a 2/ m a j ú voči žalobcom 1/, 2/, 3/ a 4/ n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV (po zmene súdnej mapy Mestský súd Bratislava IV, ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. novembra 2016 č. k. 25C/63/2015-134 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie, prvý v poradí“ alebo „rozsudok okresného súdu, prvý v poradí“) žalobu zamietol (prvá výroková veta). Rozhodol, že žalovaný 1/ má nárok na náhradu trov konania voči žalobcom 1/ - 4/ v celom rozsahu (druhá výroková veta); žalovaná 2/ má nárok na náhradu trov konania voči žalobcom 1/ a 4/ v celom rozsahu (tretia výroková veta).

1.1. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, prvého v poradí, vyplýva, že žalobcovia 1/ - 4/ sa podanou žalobou domáhali, aby súd určil, že v žalobe špecifikované nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručníkovi F. Q.. Argumentovali, že pokiaľ v žalobe špecifikované nehnuteľnosti ich právny predchodca previedol na žalovaného 1/ na základe darovacej zmluvy, v rozhodnom období trpel

duševnou poruchou, v dôsledku čoho nebol spôsobilý na právne úkony. Žalovaný 1/ sa bránil tým, že žalobou špecifikované nehnuteľnosti nenadobudol len od svojho otca F. Q., ale aj od svojej matky, nakoľko poručiteľ nebol výlučným vlastníkom darovaných nehnuteľností.

1.2. Okresný súd rozsudok, prvý v poradí, založil na závere, že sporné nehnuteľnosti boli pred tým, ako boli darované žalovanému 1/, v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov - poručiteľa a matky žalovaného 1/ (žalovanej 2/), resp. v podiele 1/2 vo výlučnom vlastníctve poručiteľa a v podiele 1/2 v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov - poručiteľa a žalovanej 2/. Súd prvej inštancie argumentoval, že ak súd v rámci dedičského konania vykonáva vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, neznamená to, že celý majetok patriaci do bezpodielového spoluvlastníctva manželov patrí v prípade, že jeden z manželov zomrie, do dedičstva po zomrelom. Do dedičstva po poručiteľovi nepatria nehnuteľnosti špecifikované v žalobe ako celok, ale len zodpovedajúce podiely na týchto nehnuteľnostiach. Súd pritom musí pri formulácii výroku dbať, aby vyjadroval to, čoho sa žalobca žalobou skutočne domáhal; poučenie ohľadne správneho naformulovania žaloby neprichádzalo z dôvodu rovnosti strán sporu do úvahy. Žalobu okresný súd rozsudkom, prvým v poradí, zamietol z dôvodu, že v konkrétnom prípade nemohol rozhodnúť podľa žaloby, že do dedičstva patria veci, ktoré by aj v prípade preukázania, že darovacia zmluva bola absolútne neplatným právnym úkonom, patrili do výlučného vlastníctva poručiteľa.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) uznesením z 25. júla 2018 č. k. 6Co/208/2017-176 (ďalej aj „zrušujúce uznesenie odvolacieho súdu“) odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu, prvý v poradí, zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.1. Dôvodom, pre ktorý odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie, prvý v poradí, bol záver, že samotná skutočnosť, že žalobcovia sa domáhali určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po F. Q. v celosti, nemohla byť dôvodom pre zamietnutie žaloby, keďže žalobcovia nemajú inú možnosť, ako najskôr dosiahnuť ich zahrnutie do dedičského konania po poručiteľovi, kde až následne, po vyporiadaní BSM pozostalou manželkou, bude možné zistiť, aký podiel na týchto nehnuteľnostiach prináleží do aktív dedičstva po poručiteľovi. V ďalšom konaní uložil okresnému súdu povinnosť zaoberať sa meritom veci; zisťovať, či bol poručiteľ v čase darovania svojho podielu na žalovaných nehnuteľnostiach spôsobilý na uzavretie darovacej zmluvy, a teda či darovanie v prospech žalovaného 1/ bolo, resp. nebolo platným právnym úkonom. Súd prvej inštancie sa mal vysporiadať aj s otázkou dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľností, ktorá môže za určitých okolností prelomiť i zásadu „nemo plus iuris“, resp. otázkou ich vydržania žalovaným 1/.

3. Okresný súd Bratislava IV rozsudkom z 18. mája 2021 č. k. 25C/63/2015-448 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu, druhý v poradí“ alebo „rozsudok súdu prvej inštancie, druhý v poradí“) rozhodol nasledovne:

I. Súd žalobu zamietla v celom rozsahu.

II. Spoločnosť FORENZA-znalecká organizácia psychiatrická spol. s r. o., s o sídlom Diamantová 16, Košice 040 11, IČO: 46 897 305, má voči žalobcom 1/ až 4/ nárok na znalečné v celom rozsahu.

III. Znalec MUDr. Miroslav Čerňan s miestom výkonu činnosti Družstevná 4, 900 43 Hamuliakovo, má voči žalobcom 1/ až 4/ nárok na znalečné v celom rozsahu.

IV. Žalovaný 1/ má voči žalobcom 1/ až 4/ nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

V. Žalovaná 2/ má voči žalobcom 1/ až 4/ nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

3.1. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie (druhého v poradí) vyplýva, že žalobcovia sa domáhali určenia, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXX pre k. ú. X., Obec X., okres X., a to stavba rodinného domu so súpisným č. XXX, postaveného na parcele č. 231, druh stavby - rodinný dom, popis stavby - rodinný dom a parcela č. 227 o výmere 49 m², zastavané plochy a nádvorcia, parcela registra „C“; parc. č. 230, o výmere 613 m², parcela registra „C“; parc. č. 231 o výmere 88 m², zastavané plochy a nádvorcia, parcela registra „C“ (ďalej len „dom v Obci X.“) a byt č. XX, nachádzajúci sa na X. p. bytového domu so súpisným č. XXXX na ulici I., ktorý bytový dom je postavený na parc. č. 2976 o výmere 361 m², zastavané plochy a nádvorcia, parcela registra „C“, a k u ktorému patrí

spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu a spoluvlastnícky podiel na pozemku o veľkosti 6552/341034, ktorý byt je zapísaný na LV č. XXXX pre k. ú. O., Obec G., mestská časť O., okres G. (ďalej aj „byt v G.“; spolu s domom v Obci X. ďalej aj „sporné nehnuteľnosti“), patria do dedičstva po F. Q., nar. B., zomrelému B. (ďalej aj „poručiteľ“). Žalobu odôvodnili v podstate tým, že poručiteľ v čase uzatvorenia darovacích zmlúv v roku 2002, ktorými previedol sporné nehnuteľnosti na žalovaného 1/, trpel duševnou poruchou, ktorá ho robila nespôsobilým na tieto právne úkony.

3.2. Okresný súd vec právne posúdil podľa § 38 ods. 1, ods. 2, § 129 ods. 1, ods. 2, § 130 ods. 1 a § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka; vykonal rozsiahle dokazovanie výsluchom žalobcov, oboznámil sa so spisom okresného súdu sp. zn. 23D/735/2004; výsluchol svedkov S. I. a S. I., oboznámil sa s listinami obsiahnutými v súdnom spise; nariadil znalecké dokazovanie prostredníctvom MUDr. Miroslava Čerňana (znalecký posudok č. 41/2016), znaleckej organizácie FORENZA-znalecká organizácia psychiatrická spol. s r. o. (znalecký posudok č. 14/2019) a prostredníctvom Ústavu pre znaleckú činnosť v Psychológii a Psychiatrii, spol. s r. o. (znalecký posudok č. 92/2020).

3.3. Po vykonanom dokazovaní súd prvej inštancie považoval za nesporné, že bola uzatvorená darovacia zmluva medzi poručiteľom a žalovaným 1/, predmetom ktorej bolo darovanie domu v X. K., ako aj darovanie bytu v G.; zmluvy boli uzavreté dňa 28. novembra 2002; účinky vkladu k domu nastali 15. januára 2003 a k bytu v G. 24. februára 2003. Okresný súd riešil dve podstatné otázky, a to otázku, či bol poručiteľ spôsobilý k uzatvoreniu právnych úkonov - darovacích zmlúv, ktorými bolo prevedené vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam na žalovaného 1/ a otázkou, či žalovaný 1/ nemohol nadobudnúť vlastníctvo sporných nehnuteľností iným spôsobom - vydržaním.

3.4. Na základe vykonaného dokazovania dospel okresný súd k jednoznačnému záveru, že poručiteľ v čase uzatvorenia darovacích zmlúv trpel duševnou poruchou, ktorá ho robila nespôsobilým na uzavretie takýchto právnych úkonov; z uvedeného dôvodu tak považoval súd prvej inštancie darovaciu zmluvu, ktorou žalovaný 1/ nadobudol rodinný dom v X. a darovaciu zmluvu, ktorou žalovaný 1/ nadobudol byt v G. za neplatné právne úkony podľa § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

3.5. Okresný súd však poukázal na právne relevantné plynutie času, keď zdôraznil, že samotné právne úkony boli uzatvorené 28. novembra 2002; účinky vkladu nastali 15. januára 2003, resp. 24. februára 2003 a žaloba bola súdu doručená 18. decembra 2015. Vo vzťahu k oboj prípadom uplynula doba dlhšia ako 10 rokov; z uvedeného dôvodu prichádzalo nadobudnutie vlastníctva vydržaním podľa § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z tvrdení žalobcov a vykonaného dokazovania, najmä prostredníctvom listinných dôkazov a znaleckých posudkov, dospel súd prvej inštancie k záveru, že z vykonaného dokazovania nevyplyva žiadna skutočnosť, že by už v čase uzavretia darovacích zmlúv mala žalovaná strana akúkoľvek vedomosť o duševnej poruche poručiteľa.

3.6. Súd prvej inštancie tak po vykonanom dokazovaní konštatoval, že v spore nebolo preukázané, že žalovaný 1/ a žalovaná 2/ mohli mať v čase uzatvárania darovacích zmlúv dňa 28. novembra 2002 vedomosť o duševnej poruche poručiteľa, ktorá by ho robila na tento právny úkon nespôsobilým. Z dokazovania nevyplynula ani žiadna z vonkajších okolností, ktorá by č o i l e n spochybňovala dobromyseľnosť žalovaného 1/ na účely nadobudnutia sporných nehnuteľností vydržaním. Okresný súd mal naopak za preukázané, že žalovaný 1/ a ani žalovaná 2/ nemali pred mesiacom november 2003 odkiaľ mať vedomosť o duševnej poruche poručiteľa, č o svedčí v prospech dobromyseľnosti žalovaného 1/. Uzavrel, že žalovaný 1/ sa stal vlastníkom sporných nehnuteľností vydržaním; sporné nehnuteľnosti tak nepatria do dedičstva. Z uvedeného dôvodu žalobu zamietol.

3.7. Pri rozhodovaní o trovách konania súd prvej inštancie aplikoval § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“) a náhradu trov konania priznal plne úspešným žalovaným 1/ a 2/. Rozhodol o trovách znalečného, ktoré nebolo kryté zloženými preddavkami.

4. Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobcov 1/ - 4/ rozsudkom z 27. júna 2023 č. k. 14Co/1/2022-

578 (ďalej len „napadnutý rozsudok“ alebo „napadnuté rozhodnutie“) rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu potvrdil (prvá výroková veta). Žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobcom 1/ až 4/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (druhá výroková veta).

4.1. Odvolací súd rozsudok okresného súdu potvrdil postupom podľa § 387 ods. 1, ods. 2 CSP keď konštatoval vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia. Stotožniac sa s dôvodmi súdu prvej inštancie tak reagoval len na odvoláciu argumentáciu žalobcov.

4.2. Pokiaľ ide o záver okresného súdu o tom, že poručiteľ bol v čase vykonania právnych úkonov nespôsobilým na ich uzavretie, a z ktorého dôvodu sú tieto úkony neplatné, napadnutý nebol, a preto ho odvolací súd považoval za nesporný.

4.3. Krajský súd sa tak zaoberal predovšetkým námietkou žalobcov, že žalovaný 1/ nemohol byť dobromyseľný, nakoľko zo záveru znaleckého dokazovania vyplynulo, že „žalovaní ako osoby žijúce s poručiteľom v spoločnej domácnosti museli mať vedomosť o tom, že poručiteľ trpel duševnou poruchou, pričom neexistujú žiadne dôvody, pre ktoré by tieto osoby predmetnú skutočnosť nezistili.“ Zo znaleckého dokazovania taktiež vyplynulo, že „v posledných rokoch svojho života s a nebohy často ocitol v nemocnici, nie je predstaviteľné, aby manželka i syn nebohého si zhoršujúci a komplikujúci sa stav svojho manžela a otca neuvedomovali a považovali ho len za obyčajnú a prirodzenú starobu. Je pozoruhodné, že postupne, na seba nadväzujúce právne úkony náročné nielen z právneho, ale i psychologického hľadiska, boli realizované až v záverečnej fáze jeho života. Už rok 2002 bol rokom, kedy bolo vzhľadom na celkový stav poručiteľa, možno počítať so všetkým, vrátane jeho smrti.“

4.4. K uvedenému odvolací súd zdôraznil, že otázka vedomosti alebo nevedomosti žalovaných o duševnej poruche poručiteľa v čase vykonania právnych úkonov bola otázkou skutkovou; skutková otázka sa mala zisťovať vykonaným dokazovaním. Hodnotenie dokazovania v tomto smere patrí výlučne súdu a nie znalcom. Znalci nemohli odborne posudzovať, či žalovaný 1/ alebo aj žalovaná 2/ mali, resp. nemali skutočnú vedomosť o zdravotnom stave poručiteľa v takej miere, že vedeli, resp. nevedeli posúdiť jeho spôsobilosť na právne úkony. Znalci mohli nanajvýš konštatovať len vonkajšiu rozpoznateľnosť prejavov daného duševného ochorenia, nie však samotnú vedomosť žalovaných o týchto príznakoch. Z uvedených dôvodov považoval odvolací súd závery znalcov v tejto otázke za neprípustné, nakoľko ide o skutkovú otázku, ktorá mohla vyplynúť len z vykonaného dokazovania. Znalci mohli len konštatovať, ako sa duševná porucha navonok prejavovala, z čoho by mohol súd zaujať prípadný záver ohľadne vedomosti alebo nevedomosti žalovaných ohľadne rozpoznania rozumovej a vôľovej vyspelosti poručiteľa. V tomto smere odvolací súd zdôraznil obsah § 130 Občianskeho zákonníka, z ktorého vyplýva, že ak nemožno úplne jednoznačne určiť, či je držba oprávnená alebo neoprávnená, v pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená. Dôkaz o stave mysle držiteľa sa totiž vytvára len nepriamo, úsudkom z iných dôkazov, ale z hľadiska procesného dokazovania je v prípade pochybností vhodnejšie vychádzať z dobromyseľnosti držiteľa a dôkazné bremeno preniesť na toho, kto oprávnenosť držby namietá. V zhode so závermi súdu prvej inštancie odvolací súd uzavrel, že dobromyseľnosť žalovaného 1/ nebola spochybnená, a to nielen ohľadne nadobúdacieho titulu, ale ani počas plynutia 10-ročnej vydržacej lehoty.

4.5. Podľa názoru odvolacieho súdu nebolo dostatočne preukázané, že žalovaní 1/ a 2/ v čase darovania skutočne vedeli, že darca trpí duševnou poruchou, resp. vedeli, že ňou netrpí, ale nebolo ani preukázané, že vedeli aj o tom, že táto ovplyvňovala poručiťove správanie natoľko, že ho súčasne robila nespôsobilým na právne úkony. Iba z konštatovania znalca o tom, že rodinní príbuzní mohli rozpoznať, že darca trpí nejakým duševným ochorením, nemožno vyvodiť, že títo neboli dobromyseľní. Muselo by byť totiž súčasne preukázané konkrétnym dôkazom, že žalovaní 1/ a 2/ jednoznačne už v čase uzatvárania zmlúv mohli rozpoznať aj to, že táto duševná porucha robí darcu už nespôsobilým. K tomu však došlo až v roku 2004, a až potom sa aj žalovaná 2/ začala zaujímať o možnosť obmedzenia spôsobilosti darcu. V čase uzatvárania darovacích zmlúv nebolo jednoznačne preukázané, že by žalovaní mali túto vedomosť, resp. ju mohli objektívne zistiť.

4.6. Pokiaľ ide o ďalšie predpoklady vydržania žalobcovia nepreukázali, že by žalovaný 1/ nebol dobromyseľný, že mu vec patrí po celú vydržaciú dobu. Žalobu podali až s odstupom dvanástich rokov od uzatvorenia darovacích zmlúv; nepreukázali, že nedobromyseľnosť žalovaných namietali už skôr. Aj v samotnom dedičskom konaní nespochybňovali nadobudnutie nehnuteľností žalovaným 1/ ich darovaním, ale žiadali len o započítanie tohto daru na dedičský podiel žalovaného 1/. Odvolací súd konštatoval, že žalovaný 1/ ako obdarovaný približne rok po uzavretí zmlúv už mohol vedieť, že darca trpí takou duševnou poruchou, ktorá ho robí nespôsobilým na právne úkony; v prípade nadobudnutia vlastníctva bol žalovaný 1/ dobromyseľný, a preto oprávnene vychádzal z toho, že úkon darovania bol úkonom platným. K zhoršovaniu zdravotného stavu u poručiťľa, najmä po psychickej stránke, došlo náhle na konci roka 2003; symptómy sa naplno prejavili až na konci roka 2003 a v roku 2004. Ak rozhodným okamihom bolo uzatvorenie darovacích zmlúv, neskoršie zistenia o zdravotnom stave darcu už nemohli spôsobiť pretrhnutie vydržacej doby.

4.7. Túto otázku (dobromyseľnosti žalovaného 1/) odvolací súd uzavrel tým, že žalovaný 1/ mal za to, že platne nadobudol nehnuteľnosti od svojho otca, nakoľko bol oprávnene v presvedčení, že darca bol v čase ich darovania plne spôsobilý na právne úkony a k jej obmedzeniu došlo až s odstupom času, čo však už nemalo vplyv na platnosť samotného úkonu darovania. Informácia, že darca nebol spôsobilý aj v čase darovania sa objavila až na základe záverov znaleckého dokazovania vykonaného v prejednávanej veci, avšak až po uplynutí 10-ročnej vydržacej doby. Počas plynutia žalovaní takúto informáciu nemali a ani nemali dôvod ju zisťovať. Z uvedeného dôvodu odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil vrátane závislých výrokov o trovách konania.

4.8. Náhradu trov odvolacieho konania priznal odvolací súd v odvolacom konaní plne úspešným žalovaným 1/ a 2/.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu, podali žalobcovia 1/ - 4/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodili z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhli, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie.

5.1. Dovolatelia namietli, že súdy nižších inštancií formalistickým spôsobom k ochrane práv žalobcov hrubo porušili ich právo na spravodlivý proces tým, že vydali rozhodnutia, ktoré sa na prvý pohľad môžu javiť ako správne, ale po ich podrobnom preskúmaní je nutné konštatovať hrubé porušenie práva žalobcov na spravodlivý proces. Súdy nižších inštancií postupovali pri aplikácii práva striktnie formalisticky a arbitrárne bez toho, aby vzali do úvahy zmysel a systematickú súvislosť právnych noriem obsiahnutých v Občianskom zákonníku. Porušením práva na spravodlivý proces bola žalobcom odňatá možnosť uskutočňovať im patriace procesné práva. V tomto smere poukázali na závery vyslovené v rozhodnutiach Ústavného súdu Slovenskej republiky (sp. zn. III. ÚS 72/2010, I. ÚS 255/2010 a Ústavného súdu Českej republiky (sp. zn. I. ÚS 1826/11) k výkladu zákonných ustanovení súdmi a neprípustnosť formalistického prístupu a postupu všeobecných súdov.

5.2. Dovolatelia s prihliadnutím na závery vyplývajúce z na nimi poukazovaných rozhodnutí zdôraznili, že zákonnosť, ktorá sa javí z rozhodnutí súdov nižších inštancií, je nespravodlivá, neúčelná a formalistická; súdy nižších inštancií stotožnili pojem právo s ich predstavou o jeho obsahu a nie s tým, aký obsah skutočne právo má.

5.3. Závery súdov nižších inštancií o tom, že poručiťľ nebol v dôsledku duševnej poruchy spôsobilý na uzavretie darovacích zmlúv považovali dovolatelia za správny.

5.4. Na tento jednoznačný a presvedčivý záver však odvolací súd nadviazal úvahami, ktoré nemajú oporu v právnom poriadku a sú v rozpore s judikatúrou všeobecných súdov, ako aj Ústavného súdu Slovenskej republiky a súdov Českej republiky.

5.5. Dovolatelia poukázali na skutočnosť, že súd prvej inštancie odignoroval závery znaleckého posudku

v o vzťahu k vedomosti žalovaných o duševnej poruche poručiťa. Odvolací súd na odvolaciu argumentáciu žalobcov reagoval na prvý pohľad racionálnymi argumentmi ohľadne záverov o tom, že otázka vedomosti alebo nevedomosti žalovaných o duševnej poruche poručiťa v čase vykonania právnych úkonov darovania bola otázkou skutkovou; znalci nemohli odborne posudzovať, či žalovaní mali alebo nemali skutočnú vedomosť o zdravotnom stave poručiťa do takej miery, že vedeli alebo nevedeli posúdiť jeho spôsobilosť na právne úkony; znalci mohli nanajvýš konštatovať len vonkajšiu rozpoznateľnosť prejavu daného duševného ochorenia, ktorým trpel poručiť, nie však samotnú vedomosť žalovaných o týchto príznakoch.

5.6. Tieto závery považovali dovolatelia za absurdné a nepochopiteľné nakoľko platí, že znalec môže odpovedať a vyjadrovať sa len ku skutkovým otázkam a nie k otázkam právnym. Dovolateľom nebolo zrejmé, z akého dôvodu by znalec nemal mať možnosť vyjadriť sa k skutkovej otázke týkajúcej sa vedomostí osôb žijúcich s poručiťom v spoločnej domácnosti, či tieto osoby mali vedomosť o jeho spôsobilosti na právne úkony. Ide o otázku skutkovú a nie o otázku právnú a ani o hodnotenie dôkazov zo strany znalca, ide o vyjadrenie znalca o skutkovej otázke. Postup odvolacieho súdu v tejto otázke tak považovali dovolatelia za zjavne nesprávny a arbitrárny, porušujúci právo žalobcov na spravodlivý súdny proces.

5.7. Dovolatelia namietli, že odvolací súd sa nevysporiadal s tým, že žalovaní 1/ a 2/ nevypovedali a na žiadnom pojednávaní sa nezúčastnili. Z mlčania žalovaných tak odvodil, že nevedeli, že poručiť bol na dané právne úkony v čase ich urobenia nespôsobilý.

5.8. Dovolatelia uplatnili dovolací dôvod uvedený v § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Tvrdili, že sudy nižších inšancií ignorovali ustálenú judikatúru týkajúcu sa dobrej viery držiteľa ako predpokladu pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním. Poukázali na záver vyplývajúci z rozhodnutia - nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 14. novembra 2018 sp. zn. II. ÚS 484/2015 ako aj rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/27/2005. Z uvedeného vyvodili, že dobrá viera sa posudzuje objektívne, so zreteľom na všetky okolnosti, či je držiteľ v dobrej viere, že mu vec patrí, a že je jej vlastníkom. Dobrá viera musí byť posudzovaná aj z hľadiska, či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu od každého subjektu práva požadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti o existencii svojho práva.

5.9. Ak potom znalecké dokazovanie preukázalo, že nehnuteľnosti boli prevedené na žalovaného 1/ v čase, kedy poručiť nebol na právne úkony spôsobilý a v čase, kedy žalovaní museli mať vedomosť o tom, že na takéto úkony spôsobilý nie je, je vylúčené, aby bola naplnená zákonná podmienka pre to, aby mohol žalovaný 1/ nadobudnúť vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam vydržaním.

5.10. V naznačenom smere dovolatelia poukázali na skutočnosť, že i) úkony darovacích zmlúv boli urobené na sklonku života poručiťa, ii) úkony urobil s poručiťom žalovaný 1/, ktorým s ním pred smrťou žil v spoločnej domácnosti a musel vedieť, akým spôsobom sa vyvíja zdravotný stav poručiťa, iii) poručiť mal ešte ďalších potomkov, pričom uzatvorením sporných darovacích zmlúv, ktorými došlo k prevodu najhodnotnejších aktív z jeho majetku, boli títo polorodí súrodenci žalovaného 1/ fakticky vydedení. Práve tieto okolnosti uzatvorenia darovacích zmlúv jednoznačne nenasvedčujú dobromyseľnosti žalovaného 1/. Uvedené odvolaciemu súdu neprekážalo a v odôvodnení rozhodnutia uviedol zjavnú nepravdu, že sa znalec nemôže vyjadrovať ku skutkovým otázkam a na základe prekrúteného záveru vyhodnotil, že dobromyseľnosť žalovaného 1/ sa vzťahuje iba k titulu a tento keď existuje, nadobudol žalovaný 1/ vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam vydržaním.

5.11. Dovolatelia mali za to, že tento záver odvolacieho súdu je nelogický, absurdný a v rozpore s platnou a účinnou právnou úpravou a judikatúrou najvyššieho súdu. Poukázali na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. decembra 2008 sp. zn. 5Cdo/260/2008. Ak žalovaný 1/ nebol presvedčený, že právny úkon, na základe ktorého nadobudol sporné nehnuteľnosti bol platný, a že nekonal bezprávne, ak si sporné nehnuteľnosti prisvojoval, nemohol ich ani vydržať.

5.12. Odvolací súd navyše odignoroval argumentáciu žalobcov, že ak žalovaný 1/ uzatvoril s porúčiteľom na sklonku jeho života a v čase, keď trpel duševnou chorobou napadnuté darovacie zmluvy, na základe ktorých sa zmocnil takmer celého majetku patriaceho porúčiteľovi a de facto vydedil ostatných svojich súrodencov, nemožno o dobrej viere žalovaného 1/ uvažovať za žiadnych okolností, konanie žalovaného 1/ je možné celkom zjavne posudzovať ako konanie v rozpore s dobrými mravmi, ktoré nemôže požívať právnu ochranu.

6. Žalovaný 1/ v písomnom vyjadrení k podanému dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcov 1/ - 4/ odmietol postupom podľa § 447 písm. f) CSP, resp., aby podané dovolanie zamietol ako nedôvodné. Uplatnil nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

6.1. Pokiaľ žalobcovia namietali arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia súdov nižších inštancií, nešpecifikovali, ktoré ustanovenia, ktorého právneho predpisu okresný a krajský súd aplikovali striktne formalisticky a neuviedli, v čom konkrétne spočívalo pochybenie oboch súdov. Žalobcovia len vyjadrili nespokojnosť s vyhodnotením nimi predložených dôkazov súdmi nižších inštancií.

6.2. Pokiaľ žalobcovia namietali dovolací dôvod uvedený v § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalobcovia síce uviedli rozhodnutie dovolacieho i ústavného súdu, avšak nijakým spôsobom nešpecifikovali ani nenaznačili, v čom spočíva odklon odvolacieho súdu o d rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Z podaného dovolania v konkrétnostiach nie je možné ani vytušiť, čo mali žalobcovia na mysli, a teda, ktorá konkrétna právna otázka riešená odvolacím súdom bola posúdená odlišne ako je rozhodovacia prax dovolacieho súdu. A k žalobcovia mali na mysli nesprávne právne posúdenie vydržania sporných nehnuteľností alebo posúdenie dobromyseľnosti žalovaného 1/ odvolacím súdom, žalovaný 1/ vyjadril názor, že k odklonu od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nedošlo.

7. Žalovaná 2/ v písomnom vyjadrení k podanému dovolaniu navrhla, aby dovolací súd dovolanie odmietol ako neprípustné; uplatnila nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

7.1. Pokiaľ dovolatelia uplatnili dovolací dôvod uvedený v § 420 písm. f) CSP žalovaná 2/ namietla, že žalobcovia nepreukázali, o aké porušenie zo strany súdu malo ísť, aké základné právo žalobcu mal súd porušiť a v čom vidia porušenie práva na spravodlivý proces. Neuviedli, s akou rozhodovacou praxou sú rozhodnutia súdov nižších inštancií v rozpore.

7.2. Ak dovolatelia namietli, že žalovaní 1/ a 2/ nevypovedali a na pojednávaní sa nezúčastnili, žalovaná 2/ zdôraznila, že subjekty na žalovanej strane boli zastúpené právnymi zástupcami; žalobcovia nenavrhli výsluch žalovaných. Právny zástupca navyše na otázku súdu, či trvá na výsluchu žalovanej 2/ uviedol, že na tomto výsluchu netrvá. S otázkou vydržania žalovaného 1/ sa súdy nižších inštancií riadne vysporiadali a žalobcovia žiadnym spôsobom tento fakt nevyvrátili a neuviedli argumenty ani dôkazy, ktoré by preukazovali opak.

7.3. Vo vzťahu k dovolacej námietke podľa § 420 ods. 1 písm. a) CSP mala žalovaná 2/ za to, že žalobcovia nenastolili právnu otázku, ktorej riešenie odvolacím súdom sa odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu; takúto otázku nešpecifikovali, neuviedli žiadnu konkrétnu otázku a neuviedli, ako ju odvolací súd vyriešil a ani to, ako mala byť táto právna otázka vyriešená správne.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany zastúpené v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov 1/ - 4/ je potrebné zamietnuť.

9. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne

skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (porovnaj sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016).

10. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

11. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

12. V danom prípade žalobcovia 1/ - 4/ vyvodili prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sú nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12.2. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

12.3. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom

spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

14. Dovolatelia v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP namietali, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces tým, že sudy nižších inštancií (osobitne odvolací súd) postupovali pri aplikácii práva formalisticky a arbitrárne bez toho, aby vzali do úvahy zmysel a systematickú súvislosť noriem obsiahnutých v Občianskom zákonníku; sudy nižších inštancií stotožnili pojem právo s ich predstavou o jeho obsahu a nie s tým, aký obsah skutočne právo má; namietali hodnotenie dôkazov súdmi nižších inštancií vo vzťahu k vedomosti žalovaných 1/ a 2/ k duševnej poruche poručiteľa, ktorá ho robila nespôsobilým k uzatvoreniu namietaných právnych úkonov (darovacích zmlúv); hodnotenie znaleckých záverov odvolacím súdom považovali dovolatelia za nesprávne a arbitrárne; odvolací súd sa nevysporiadal so skutočnosťou, že žalovaní 1/ a 2/ na pojednávaní nevypovedali a z mlčania žalovaných odvodil, že nevedeli, že poručiteľ bol na namietané právne úkony v čase ich urobenia nespôsobilý. Dovolatelia napokon ponúkli vlastné hodnotenie vykonaného dokazovania s poukazom na čas vykonania namietaných právnych úkonov, osoby, ktoré tieto úkony vykonali, existenciu ďalších potomkov poručiteľa a tvrdili, že komplexnosť týchto skutočností vylučuje dobromyseľnosť žalovaného 1/ ako nadobúdateľa sporných nehnuteľností na základe vydržania. Napokon okrajovo namietli nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu v tom, že ignoroval odvolaciu argumentáciu žalobcov podľa predchádzajúcej vety.

15. Dovolatelia tvrdili, že sudy nižších inštancií postupoval pri aplikácii práva formalisticky a arbitrárne. K uvedenému dovolací súd uvádza, že arbitrárnym je také rozhodnutie (rozsudok), ktorý je založený na svojvôli súdu, neopierajúci sa o zákon, založený na ľubovôli súdu; arbitrárnosť je svojvôľa. Z rozhodovacej praxe ústavného súdu vyplýva, že arbitrárne rozhodnutie je rozhodnutie založené na extrémnom nesúlade právnych záverov s vykonaným dokazovaním; arbitrárnou je interpretácia, ktorá je v extrémnom nesúlade s ustálenou judikatúrou bez toho, aby súd dostatočne ozrejmil dôvody, na základe ktorých odmietol ustálenú výkladovú prax; arbitrárnym je nerešpektovanie kogentnej právnej normy, jej interpretácia, ktorá je v extrémnom rozpore s prioritami spravodlivosti a arbitrárnym je aj hodnotenie dôkazov vykonané bez racionálneho základu, že zo žiadnej novej interpretácie nevyplývajú prijaté skutkové závery.

15.1. Dovolací súd pripomína, že sudy nižších inštancií v prejednávanej veci riešili dve podstatné otázky; prvou bola spôsobilosť poručiteľa na uzavretie namietaných darovacích zmlúv. Túto otázku vyriešil už súd prvej inštancie záverom o ich neplatnosti z dôvodu, že poručiteľ konal v duševnej poruche, ktorá ho k namietaným právным úkonom robila nespôsobilým; odvolací súd tento záver odvolaním nenapadnutý považoval za nesporný. Druhou podstatnou otázkou bola otázka vedomosti alebo nevedomosti žalovaného 1/ ako účastníka namietaného právneho úkonu o nespôsobilosti poručiteľa (darcu) k uzatvoreniu právnych úkonov, a to aj s ohľadom na relevantné plynutie času, v dôsledku ktorého mohlo dôjsť k vydržaniu sporných nehnuteľností.

15.2. Pokiaľ ide o dobromyseľnosť žalovaného 1/ odvolací súd rozsiahlo odôvodnil, z akých dôvodov ho považoval pre účely vydržania za dobromyseľného tak v čase uzatvorenia namietaných zmlúv, ako aj v rámci plynutia vydržacej doby. Rozhodnutie založil na záveroch, že i) nebolo dostatočne preukázané, že v čase darovania žalovaní skutočne vedeli, že darca trpí duševnou poruchou, ii) nemožno iba z konštatovania znalca, že rodinní príslušníci mohli rozpoznať, že darca trpí nejakým duševným ochorením vyvodit', že žalovaní neboli dobromyseľní, iii) vedomosť žalovaných o duševnej poruche darcu v roku 2004 sama osebe nezakladá dôkaz ich vedomosti o tom, že duševnou poruchou, ktorá ho robila nespôsobilým už v čase uzatvorenia namietaných právnych úkonov, iv) z vykonaného dokazovania vyplynulo, že o duševnej poruche darcu, ktorá ho robila nespôsobilým pre uzavretie namietaných právnych úkonov sa žalovaní preukázateľne dozvedeli až na základe vykonaného dokazovania v prejednávanej veci a žaloba bola podaná až po uplynutí zákonnej vydržacej doby a v) žalobcovia nepreukázali, že by nedobromyseľnosť žalovaných namietali pred podaním žaloby, napr. v dedičskom konaní a žaloba bola podaná až po uplynutí zákonnej vydržacej doby.

15.3. Tieto závery odvolacieho súdu nenapĺňajú znaky arbitrárnosti (svojvôle); sudy nižších inštancií

(najmä odvolací súd) v súlade s ustanovením § 129, § 130 a § 134 Občianskeho zákonníka riadne odôvodnili, z akého dôvodu napriek konštatovaniu o neplatnosti namietaných zmlúv považovali žalovaného 1/ za oprávneného držiteľa a z akého dôvodu považovali zákonné podmienky vydržania za splnené.

15.4. Namietanú vadu arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd nezistil. V konečnom dôsledku dovolateľa dôvody, p r e ktor é namietli arbitrárnosť rozhodnutia odvolacieho súdu nekonkretizovali dostatočne a bolo ich možné vyvodiť len z kontextu podaného dovolania pri prelínaní namietanej zmätočnosti (§ 420 písm. f) CSP) a nesprávneho právneho posúdenia (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP).

16. Dovolateľa v rámci zmätočnostnej vady namietali hodnotenie vykonaného dokazovania súdmi nižších inštancií; prezentovali nespokojnosť s hodnotením vykonaného dokazovania a tým nedostatky v skutkových zisteniach súdov nižších inštancií. K uvedenému dovolací súd pripomína, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov p r i ustálení skutkových zistení. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

16.1. Z obsahového hľadiska dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) dovolací súd vyvodil, že jadrom dovolacej argumentácie žalobcov 1/ - 4/ bolo vyjadrenie ich nespokojnosti s tým, akým spôsobom súdy nižších inštancií vyhodnotili dôkazy vykonané v priebehu základného konania, keď z podaného dovolania vyplýva ich argumentácia, že hodnotenie dôkazov bolo nesprávne, najmä pokiaľ ide o závery odvolacieho súdu k znaleckým záverom, že znalci nemohli odborne posudzovať, či žalovaní mali alebo nemali skutočnú vedomosť o zdravotnom stave poručiťľa do takej miery, že vedeli alebo nevedeli posúdiť jeho spôsobilosť na právne úkony a znalci mohli nanajvýš konštatovať vonkajšiu rozpoznateľnosť daného duševného ochorenia, nie však samotnú vedomosť žalovaných o tomto duševnom ochorení. Išlo pritom o vyjadrenie znalca k skutkovej a nie právnej otázke a ani o hodnotenie dôkazov zo strany znalca.

16.2. K uvedenému dovolací súd uvádza, že v zmysle právnej teórie a praxe je znalec osoba, ktorá má osobitné odborné znalosti, ktoré využíva v odpovediach na znalecké otázky. J e odborníkom v danej problematike. Odpoveďami na dané otázky znalec pomáha laikom (ktorými sú v spore i sudca i strany sporu) pochopiť skutkový stav veci, ako sa udial v minulosti. Znalec zásadne rieši otázky skutkové, čo znamená, že oznamuje svoj subjektívny (ale odborný) názor na danú vec. Odborníkom na právne otázky je sudca, ktorého sa snažia o právnych otázkach presvedčiť strany sporu, prípadne ich zástupcovia; aj z uvedeného dôvodu znalec nemá riešiť právne otázky. Platí zásada, že iura novit curia, z ktorej sa vyvodzuje, že právne otázky rieši súd. Znalcom v odbore právo je sudca (nie znalec, ktorý je pribratý na zodpovedanie skutkových otázok).

16.3. Odvolací súd v rámci hodnotenia dôkazov zdôraznil (a na tomto hodnotení aj založil svoje rozhodnutie), že otázka vedomosti žalovaných o duševnej poruche poručiťľa v čase vykonania právnych úkonov bola otázkou skutkovou a táto sa mala zisťovať vykonaným dokazovaním. Nemožno opomenúť konštatovanie odvolacieho súdu, že znalci neposudzovali vedomosť alebo nevedomosť žalovaných, ale zdravotný stav poručiťľa ..., ... mohli nanajvýš konštatovať rozpoznateľnosť prejavov daného duševného ochorenia, ktorým trpel poručiťľ, nie však samotnú vedomosť žalovaných o takýchto príznakoch. Odvolací súd považoval záver znalcov, že žalovaní ako osoby žijúce s poručiťľom v spoločnej domácnosti museli mať vedomosť o tom, že poručiťľ trpel duševnou poruchou (a to v období ešte pred uzatvorením sporných darovacích zmlúv), pričom neexistujú žiadne dôvody, pre ktoré by tieto osoby predmetnú skutočnosť nezistili za neprípustný záver, nakoľko ide o skutkovú otázku, ktorá mohla vyplynúť len z vykonaného dokazovania.

16.4. K uvedenému dovolací súd zdôrazňuje ďalší záver odvolacieho súdu, podľa ktorého nejde o dôkaz o skutočnej vedomosti žalovaných ohľadne rozpoznania nespôsobilosti poručiteľa v čase uzatvárania darovacích zmlúv, ale len o tvrdenie predpokladu, že takúto vedomosť nadobudnúť mohli.

16.5. K znaleckému dokazovaniu prostredníctvom znaleckých posudkov dovolací súd zdôrazňuje, že znalecké dokazovanie je jedným z dôkazných prostriedkov; súd nariadi znalecké dokazovanie, ak rozhodnutie závisí od posúdenia skutočností, na ktoré treba vedecké poznatky a pre zložitost' veci nepostačuje odborné vyjadrenie. Výsledky znaleckého dokazovania ako aj ostatné vykonané dôkazy podliehajú hodnoteniu súdom v zmysle § 191 ods. 1 CSP; súd hodnotí dôkazy podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomných súvislostiach; prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo. Aj hodnotenie znaleckého posudku podlieha zásade voľného hodnotenia dôkazov; žiaden dôkaz nemá zákonom predpísanú silu. Súd nemôže hodnotiť správnosť odborných záverov znaleckého posudku a nahrádzať tak znalca; môže výsledky znaleckého dokazovania hodnotiť vo vzťahu ku skutkovým okolnostiam, ktoré vyplynuli z iných dôkazov; môže hodnotiť znalca, skutočnosť, či posudok vychádza zo správneho skutkového stavu, či posudok zodpovedá skutočnostiam, ktoré mu súd na posúdenie určil; súd môže hodnotiť presvedčivosť posudku čo do jeho úplnosti, pokiaľ ide o zadanie posudku a logické odôvodnenie znaleckých záverov a jeho súlad, prípadne nesúlad s ostatnými vykonanými dôkazmi. Pokiaľ ide o hodnotenie dôkazov, súd nemôže nekriticky prevziať závery znaleckého posudku bez toho, aby ich hodnotil v zmysle zásady voľného hodnotenia dôkazov. Z odbornej praxe vyvstal názor, že ak by súd slepo dôveroval záverom znalca, znamenalo by to vo svojich dôsledkoch poprieť zásadu voľného hodnotenia dôkazov, poprelo by to možnosť súdu hodnotiť podľa svojho vnútorného presvedčenia, privilegovať znalecký dôkaz a preniesť zodpovednosť za skutkovú správnosť súdneho rozhodnutia na znalca.

16.6. Takýmto spôsobom odvolací súd postupoval. Vykonané znalecké dokazovanie hodnotil v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov, vychádzal zo skutočností, že znalci konštatovali rozpoznateľnosť prejavov duševného ochorenia poručiteľa, skutočná vedomosť žalovaných ale z vykonaného dokazovania nevyplývala a znalci taký záver prijať nemohli najmä z dôvodu, že znaleckému dokazovaniu bol podrobený duševný stav poručiteľa v čase uzavretia namietaných zmlúv a nie vedomosť žalovaných o tomto stave darcu.

16.7. Z kontextu odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že krajský súd mal pochybnosť o vedomosti najmä žalovaného 1/ o duševnom stave poručiteľa v čase namietaných právnych úkonov; nebol však predložený (a vykonaný) dôkaz, ktorý by vyvrátil prezumovanú dobromyseľnosť žalovaného pri nadobúdaní sporných nehnuteľností. Je zrejmé, že odvolací súd v tomto smere v rámci právneho posúdenia zisteného skutkového stavu aplikoval § 130 ods.1 druhá veta Občianskeho zákonníka.

16.8. K uvedenému dovolací súd dodáva, že závery súdov nižších inštancií v tomto smere sa nejavia byť otázne a bez dôkazného podkladu; sú odôvodnené, vyplývajú z hodnotenia nimi vykonaného dokazovania z hľadiska pravdivosti a dôležitosti vykonaných dôkazov. Závery súdov nižších inštancií z hľadiska namietanej vady zmätočnosti sú v súlade so zásadami formálnej logiky a majú vo vykonanom dokazovaní dostatočnú oporu. Súdov nižších inštancií dostatočne odôvodnili odpoveď na podstatnú otázku; odvolací súd riadne odôvodnil, z akého dôvodu (vykonanie znaleckého dokazovania na duševný stav poručiteľa a skutočnosť, že žalovaní /ich vedomosť o stave poručiteľa/ neboli znaleckému dokazovaniu podrobení) nevychádzal zo znaleckého záveru, ale podrobil ho voľnému hodnoteniu dôkazov. Závažné deficity v dokazovaní, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a svojvoľnosť prijatých záverov dovolací súd nezistil.

16.9. Dovolatelia namietli, že odvolací súd sa nevysporiadal so skutočnosťou, že žalovaní 1/ a 2/ sa pojednávaní nezúčastnili a na pojednávaniach tak nevypovedali a odvolací súd tak z mlčania žalovaných odvodil, že nevedeli, že poručiteľ bol na namietané právne úkony v čase ich urobenia nespôsobilý. K uvedenému dovolací súd uvádza, že dôkazná iniciatíva v sporovom konaní patrí stranám sporu; dovolatelia nenamietli, že navrhli vykonanie dôkazu spočívajúcim vo výsluchu žalovaných, a že by

takýto dôkaz skutkový súd nevykonával. Odvolací súd rozhodnutie nezaložil na mlčaní žalovaných; v slovenskom občianskom práve neplatí zásada *qui tacet, consentire videtur* (kto mlčí ten svedčí); odvolací súd rozhodnutie založil na konštatovaní, že dôkaz vedomosti o nespôsobilosti poručiteľa k namietaným právnym úkonom nebol predložený a ani vykonaný a v pochybnostiach platí fikcia, že držba je dobromyseľná.

17. Iba pre úplnosť, dovolací súd v tomto smere pripomína, že sporové konanie je konaním, v ktorom vždy proti sebe stoja dve strany, ktorých tvrdenia a záujmy sú v zásade protichodné. Úloha súdu je práve v tom, aby na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru o (ne)pravdivosti tvrdení tej-ktorej strany a prijal právne závery tomu zodpovedajúce. Je teda zrejmé, že jedna strana v spore musí byť vždy tou neúspešnou. Podstata dovolania a jeho dôvodov nemôže byť založená na samotnej skutočnosti neúspechu v konaní a na argumentácii, že súdy mali považovať tvrdenia neúspešnej strany za pravdivé a relevantné a naopak tvrdenia strany úspešnej za nepravdivé a bez relevancie.

17.1. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúcej z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada, vychádzajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku a normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu (v podrobnostiach pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729).

17.2. Nesprávne, prípadne neúplné vyhodnotenie vykonaných dôkazov, ktoré dovolatelia naznačujú v dovolaní a ponúkajú vlastné hodnotenie, nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu zmätočnosti, ktorá by zakladala prípustnosť dovolania. Uvedenú dovoláciu námietku bez ďalších relevantných skutočností nemožno považovať za tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe dovolacieho súdu, a to preto, že hodnotenie dôkazov prislúcha zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonával, teda v danom prípade súdu prvej inštancie; pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, ale táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000), ako aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 2Cdo/130/2011, 5Cdo/244/2011, 6Cdo/185/2011 a 7Cdo/38/2012) zastávali názor, že ani prípadná neúplnosť, či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaná bez ďalšieho za dôvod zakladajúci tzv. zmätočnosťnú vadu konania. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu týchto judikátov a rozhodnutí nedotkli a treba ich považovať za naďalej aktuálne. Preto nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (viď rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) posudzoval ústavný súd a nedospel však k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

17.3. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu dovolací súd nie je oprávnený, lebo je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neutržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel

zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v súdnej veci dovolací súd nezistil.

18. Dovolatelia napokon v rámci uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietali, že odvolací súd ignoroval odvolaciu argumentáciu žalobcov vo vzťahu k času vykonania namietaných právnych úkonov, osoby, ktoré tieto úkony vykonali, existenciu ďalších potomkov poručiteľa, ktoré skutočnosti vo vzájomných súvislostiach svedčia o tom, že žalovaný 1/ nemohol byť ako nadobúdateľ sporných nehnuteľností dobromyseľný.

18.1. K uvedenému dovolací súd uvádza, že aj keď nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces; v prejednávanej spore však o taký prípad nešlo.

18.2. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

18.3. Rovnako podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

18.4. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

18.5. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa teda odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup

musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.

19. K dovolacej námietke týkajúcej sa nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd uvádza, že v posudzovanom spore obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Súd oboch nižších inštancií v odôvodneniach svojich rozhodnutí podrobne popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, vysvetlili, ako ich skutkové tvrdenia a právne argumenty posúdili, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, a zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali, a z ktorých vyvodili svoje právne závery.

19.1. Z obsahu odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1, ods. 2 CSP stotožniac sa s dôvodmi rozsudku súdu prvej inštancie vrátane správnych skutkových a právnych záverov. Odvolací súd svoje rozhodnutie nezaložil v porovnaní so súdom prvej inštancie na žiadnych iných, či nových skutkových a právnych záveroch. Iba skutočnosť, že dovolatelia so závermi odvolacieho súdu spokojní nie sú a ponúkajú svoje vlastné právne posúdenie, nemá za následok nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu.

19.2. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktorý v spätosti s potvrdzovaným rozsudkom súdu prvej inštancie vytvára ich organickú, kompletizujúcu jednotu, keďže prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09) sa vysporiadava so všetkými podstatnými odvolacími námietkami žalobcov a ostatnými rozhodujúcimi skutočnosťami. Ak odvolací súd sa stotožňuje s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie.

19.3. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie, má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry, obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok, vykazuje logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania a nemožno ho považovať za nedostatočne odôvodnené, či zjavne arbitrárne (svojvoľné). Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalobcov na spravodlivý proces. Odôvodnenie napadnutého rozsudku zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj ich všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Argumentácia odvolacieho súdu v spojení s o súdom prvej inštancie je koherentná a ich rozhodnutia sú konzistentné, zvolené premisy aj závery, ku ktorým na ich základe odvolací súd dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť.

19.4. V reakcii na dovolacie argumenty žalobcov dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Žalobcovia preto neopodstatnene namietajú, že odvolací súd im nedostatočným odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňovali svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky

uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05).

19.5. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Samotné odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (IV. ÚS 112/05, IV. ÚS 324/2011).

19.6. Pre úplnosť dovolací súd tiež poznamenáva, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmätočnostnej vady v zmysle § 420 písm. f) CSP, správnosť právnych záverov, ku ktorým oba súdy nižšej inštancie dospeli, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá (porovnaj judikáty R 54/2012 a R 24/2017), tento právny záver považuje i ústavný súd za akceptovateľný (I. ÚS 61/2019). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu, ktorý potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne, nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (I. ÚS 188/06).

20. Otázky nastolené dovolateľmi pokiaľ ide o čas namietaného právneho úkonu (na sklonku života poručiteľa v čase, keď trpel duševnou poruchou) a zmocnenie sa majetku patriaceho poručiteľovi spôsobom, ktorým de facto vydedil ostatných súrodencov, odpoveď na podstatnú otázku o dobromyseľnosti žalovaného 1/ pri uzatvorení darovacích zmlúv neposkytujú. Dovolatelia v tomto smere nastoľujú nedôvodne ako fakt skutočnosť, že žalovaný 1/ o nespôsobilosti poručiteľa k namietanému právnomu úkonu vedel (túto skutočnosť odvolací súd vykonaným dokazovaním nezistil). Napokon, právny poriadok fyzickej osobe dispozíciu so svojím majetkom nezakazuje; skutočnosť, že poručiteľ pred svojou smrťou disponoval svojím majetkom, čo aj za účelom zvýhodnenia iba jedného z potomkov, nemá za následok konštatovanie o absencii oprávnenosti držby nadobúdateľa majetku.

21. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že žalobcovia neopodstatnene namietali, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté zmätočnostnou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP. Uvedený záver je dôvodom na postup podľa § 448 CSP.

22. Žalobcovia prípustnosť podaného dovolania vyvodili aj z nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

22.1. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

22.2. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zdefiniuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková), ktorá musí mať zreteľné charakteristické znaky. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu

(vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou dovolať sa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj napríklad sp. zn. 1Cdo/126/2017, 2Cdo/225/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/89/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/73/2017).

22.3. Ak dovolací súd má riešiť právnu otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), tak v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení je povinnosťou dovolať sa ako procesnej strany a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom, uviesť ako ju riešil odvolací súd, b) uviesť ako mala byť táto otázka správne riešená (viď uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/146/2017 z 22. februára 2018) a c) uviesť rozhodnutia odvolacieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd odkloniť.

23. Pred posúdením samotného „vyriešenia právnej otázky“ (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) dovolací súd zdôrazňuje, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritórnemu prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP); skutková okolnosť (t. j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je irelevantná.

23.1. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania vecí, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, jej aplikácii na podklade skutkových zistení (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/218/2017, 3Cdo/150/2017, 4Cdo/7/2018, 4Cdo/32/2018, 7Cdo/99/2018).

23.2. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP vôbec musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. V prípade absencie náležitého vymedzenia právnej otázky najvyšší súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili/neriešili prvoinštančný a odvolací súd.

24. Dovolací súd sa preto najskôr zaoberal tým, či sú splnené tieto predpoklady prípustnosti dovolania, a to najmä z hľadiska, či žalobcovia v podanom dovolaní vôbec nastolili právnu otázku, resp. nimi nastolená právna otázka je taká otázka, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, pričom uzavrel, že dovolať sa nevyslovili právnu otázku prípustným spôsobom, ak namietali dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

24.1. Dovolací súd poznamenáva, že dovolať sa tvrdili, že odvolací súd úplne ignoroval ustálenú judikatúru týkajúcu sa dobrej viery držiteľa ako predpokladu pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním. Tvrdili, že poukazovali na závery vyplývajúce z rozhodnutia - nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 14. novembra 2018 sp. zn. II. ÚS 484/2015 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/27/2005 a uzavreli, že z týchto rozhodnutí vyplýva, že dobrá viera sa posudzuje objektívne, t. j. so zreteľom na všetky okolnosti, či je držiteľ v dobrej viere, že mu vec patrí, a že je jej vlastníkom; dobrá viera musí byť posudzovaná aj z hľadiska, či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu od každého subjektu práva vyžadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti o existencii svojho práva. Ak znalecké dokazovanie preukázalo, že nehnuteľnosti boli na žalovaného 1/ prevedené v čase, kedy poručiteľ nebol na právne úkony spôsobilý a v čase, kedy žalovaní museli mať vedomosť o tom, že poručiteľ na tieto právne úkony spôsobilý nie je, je vylúčené, aby bola naplnená zákonná podmienka pre to, aby mohol žalovaný 1/ nadobudnúť vlastnícke právo vydržaním.

24.2. Podľa záverov ústavného súdu vysloveného v náleze sp. zn. II. ÚS 484/2015 „pri ústavne konformnom výklade dobromyseľnosti držby treba skúmať, či držiteľ mohol byť objektívne

presvedčený o tom, že držanú vec poctivým spôsobom nadobudol. Nemôže byť teda rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky. Za poctivý spôsob nadobudnutia veci treba považovať také nadobudnutie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi. Spravidla je preto rozhodujúce, že držiteľ za držanú vec zaplatil dohodnutú sumu, prípadne poskytol iné dohodnuté plnenie, alebo preukázateľne išlo o dar ako bezodplatné plnenie.“

24.3. Podľa názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd od vyššie uvedených záverov neodklonil. Ustálil, že darovacia zmluva (darovacie zmluvy) nebola platným právnym úkonom pre rozpor s § 38 Občianskeho zákonníka; zákonné podmienky nadobudnutia vlastníckeho práva z dôvodu neplatnosti darovacej zmluvy splnené neboli. Práve preto skúmal, či s ohľadom na odstup času nedošlo k nadobudnutiu vlastníckeho práva vydržaním a skúmal otázku dobromyseľnosti držby. Domnelým (putatívny) titulom nadobudnutia vlastníckeho práva bola práve darovacia zmluva (u ktorej zákonné podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva splnené neboli); podstatné je, že podľa výsledkov dokazovania a právnych záverov dovolacieho súdu nebolo preukázané, že žalovaný 1/ o dôvode neplatnosti zmluvy vedel. Z uvedeného odvolací súd vyvodil jeho dobromyseľnosť aj v zmysle § 130 ods. 1 druhá veta Občianskeho zákonníka.

24.4. Dovolatelia pri (nekonkrétnom) nastolení dovolacej otázky pracujú ako s faktom, že žalovaní o nespôsobilosti darcu uzavrieť zmluvu museli mať vedomosť, z vyššie uvedeného však vyplýva, že takýto skutkový záver súdy nižších inštancií nezistili a na takomto závere svoje rozhodnutia nezaložili. Dovolacia otázka je nekorektná, keď sama osebe obsahuje tvrdenú skutočnosť, ktorá dokazovaním zistená nebola.

24.5. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku z 30. januára 2006 sp. zn. 2Cdo/27/2005 uviedol, že „jedným z predpokladov vydržania ako osobitného spôsobu nadobudnutia vlastníckeho práva zo zákona je, že držba musí byť oprávnená. Vo všeobecnosti pod oprávnenou držbou treba rozumieť faktické ovládanie veci (vykonávanie práva) spojené s vôľou nakladať s ňou ako so svojou v dobrej viere, že držiteľovi táto vec patrí. Pri oprávnenej držbe musí byť teda splnená (okrem iných) aj podmienka dobrej viery držiteľa, že mu vec patrí. Skutočnosť, či držiteľ veci je alebo nie je dobromyseľný, treba vždy hodnotiť objektívne a to nielen z hľadiska osobného presvedčenia držiteľa veci. Dobrú vieru treba totiž chápať ako presvedčenie nadobúdateľa, že nekoná bezprávne, keď si prisvojuje určitú vec. Ide teda o psychický stav, o vnútorné presvedčenie subjektu, ktoré samo osebe nemôže byť predmetom dokazovania. Možno o nej usudzovať len z okolností, za ktorých sa tento psychický stav navonok prejavuje. Tvrdenie držiteľa o tom, že mu vec patrí, musí byť preto podložené konkrétnymi okolnosťami, z ktorých sa dá usúdiť, že toto presvedčenie držiteľa bolo, a to nielen pri jeho vstupe do držby, ale po celú vydržačiu dobu, dôvodné.“

24.6. Aj týmito závermi sa odvolací súd v plnom rozsahu riadil, keď skúmal okolnosti prípadu a ich dopad na možnú vedomosť nadobúdateľa (žalovaného 1/) o dôvodoch, pre ktoré by mala byť namietaná zmluva neplatná. Aj v tomto smere je dovolacia otázka nekorektná, keď odklon by bolo možné konštatovať iba pri vedomosti nadobúdateľa o dôvodoch neplatnosti darovacej zmluvy. Obdobný záver platí aj pre dovolateľmi tvrdený odklon od právneho posúdenia v rozhodnutí najvyššieho súdu z 10. decembra 2008 sp. zn. 5Cdo/260/2008. Dovolatelia zakladajú dovolaciu otázku na závere (ak žalovaný 1/ nebol presvedčený, že právny úkon, na základe ktorého nadobudol sporné nehnuteľnosti je platný, nemohol ich ani vydržať), ktorý odvolacím súdom vyslovený nebol.

25. Dovolací súd tak k námietke nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uzatvára, že dovolateľmi nastolená právna otázka nebola vymedzená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom.

26. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalobcov v časti namietajúcej vadu podľa § 420 písm. f) CSP (vada nepreskúmateľnosti) je síce prípustné, ale nie je dôvodné. Ak dovolatelia namietali nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, dovolanie nie je prípustné podľa § 447 písm. f) CSP, lebo dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je

vymedzený spôsobom uvedeným v § 432 CSP; z uvedeného dôvodu dovolací súd dovolanie ako celok postupom podľa § 448 CSP zamietol.

27. Pri rozhodovaní o trovách dovolacieho konania dovolací súd aplikoval § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP. V dovolacom konaní boli plne úspešní žalovaní 1/ a žalovaná 2/. Subjekty na žalovanej strane sa v dovolacom konaní k dovolaniu vyjadrili, nárok na náhradu trov dovolacieho konania uplatnili. Z uvedeného dôvodu dovolací súd nárok na náhradu trov dovolacieho konania podľa princípu úspechu v dovolacom konaní priznal plne úspešným žalovaným.

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.